



УДК 81'282:80

## ВАРІАТИВНІСТЬ МОВЛЕННЯ МЕШКАНЦІВ МІСТА ПІТСБУРГ НА ПРИКЛАДІ ВЖИВАННЯ ОКРЕМИХ ЛЕКСЕМ

Вуколова К.В., викладач

*Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

У статті розглядаються лексичні одиниці, які найчастіше вживаються в мовленні мешканців міста Пітсбург та є унікальними для цього регіону. Надаються приклади лексем, поширених переважно в Пітсбурзі та околицях міста, що умовно називаються «пйтсбургізмами» і набувають різних значень залежно від контексту, а саме: лексеми «yinz» і «yinzerg».

**Ключові слова:** лексеми, пйтсбургізм, усне та письмове мовлення, варіативність, діалект.

В статье рассматриваются лексические единицы, которые наиболее часто употребляются в речи жителей города Питтсбург и являются уникальными для данного региона. Приводятся примеры лексем, распространенных преимущественно в Питтсбурге и его окрестностях, которые условно называются «питтсбургизмами» и имеют различные значения в зависимости от контекста, а именно: «yinz» и «yinzerg».

**Ключевые слова:** лексемы, питтсбургизм, устная и письменная речь, вариативность, диалект.

### Vukulova K.V. VARIATION OF PITTSBURGH CITIZENS' SPEECH THROUGH THE USAGE OF CERTAIN LEXICAL ELEMENTS

This article deals with the lexical units which are the most useful in the speech of Pittsburgh's citizens and the most popular for this region. The examples of lexical units of Pittsburgh and its surroundings are mentioned in this paper. They call such units «Pittsburghese» and all of them have different meaning depending on the context, as follows: «yinz» and «yinzerg».

**Key words:** lexical units, Pittsburghese, oral and written speech, variation, dialect.

**Постановка проблеми.** Мовлення мешканців міста Пітсбург, як і мовлення будь-яких мовців, характеризується певною варіативністю. Залежно від ситуації та особливостей становища мовця слова можуть вживатися в різних значеннях, з різною частотою. Носії пйтсбургського діалекту створили низку унікальних слів-діалектизмів, поширених переважно в Пітсбурзі та околицях міста, що умовно називаються «пйтсбургізмами» і які теж набувають різних значень залежно від контексту. Найпопулярнішими пйтсбургськими діалектизмами є лексеми «yinz» і «yinzerg». Саме ці слова стали символами міста та його жителів, тому доцільно проаналізувати варіативність усного та письмового мовлення мешканців Пітсбурга на їх прикладах.

**Постановка завдання.** Метою статті є розглянути лексичні одиниці, які найчастіше вживаються в мовленні мешканців міста Пітсбург та є унікальними для цього регіону.

**Виклад основного матеріалу.** Займенник другої особи множини «yinz» перебував у семіотичному ресурсі в Пітсбурзі з часів колоніальної епохи, коли його привезли в регіон шотландські та ірландські емігранти. Основна функція його використання відтоді майже не змінилася і полягає у зверненні до двох або

більшої кількості людей. Водночас протягом ХХ ст. і на початку ХХІ ст. займенник «yinz» здобув нові значення і таким чином став одним з найчастіше цитованих прикладів «пйтсбургізмів» та найпопулярніших позначень місцевості Пітсбурга. Слово «yinz» з'являється на наклейках, що кріпляться на бамперах автомобілів, на футболках, написи на яких стверджують «Yinzarein Steeler Country», тобто «Ви у Пітсбурзі».

Сьогодні займенник «yinz» став продуктивною морфемою, тобто «yinz» тепер є змістовним елементом, який може бути використаний по-новому, зокрема в словах «Yinzerg», «Yinzburgh». «Yinz» з'являється тоді, коли люди хочуть підкреслити, що вони є мешканцями Пітсбурга або походять з Пітсбурга і звертаються до світу як «пйтсбургці». Ця лексема показує, що хтось є свого роду інсайдером. Наприклад, у 2012 році деякі глядачі параду на честь святкування Дня Святого Патріка були вдягнені у футболки з написами «Yinz, I'mIrish» («Гей, ви, я – ірландець»), або «Irish, yinz» («Ви ірландці?»). Ці гасла вказують на те, що людина у футболці, будучи мешканцем Пітсбурга, знає місцевий термін для спілкування з іншими мешканцями Пітсбурга, які так само можуть виявитись ірланд-

цями за походженням, оскільки багато жителів мають предків саме цього етносу. Або інший приклад – напис на футболці, яку виставили на продаж у музеї Енді Уорхола «wesayuinz / yousayyouall» («ми кажемо «uinz» / ви кажете «ви всі»») [1, с. 228].

Слово «uinz» також може використовуватись особами, які не є мешканцями Пітсбурга, щоб звернутись до жителів міста, зокрема і в знак протесту, як це відбувалось у 2008 році під час проведення саміту країн G-20. Напис на транспаранті учасників акції протесту виглядав так: «Yinz'livein a policestate» («Ви живете в поліцейській державі»). Використання апострофа дозволяє зробити припущення, що автор напису не був мешканцем Пітсбурга, де в слові «uinz» ніколи не ставлять апостроф. З іншого боку, саме слово «uinz» залишає певну неоднозначність з приводу того, чи є адресант мешканцем Пітсбурга. Можна навести інший приклад подібної ситуації. Так, звіт однієї з популярних місцевих газет про безліч подкастів щодо пітсбургського діалекту мав заголовок «Yinz canlearn about Pittsburg hese online» («Ви можете вивчати пітсбургський діалект он-лайн»). Був чи не був автор статті мешканцем Пітсбурга, однак використання «uinz» в заголовку передбачає, що подкасти представлятимуть інтерес для мешканців Пітсбурга [1, с. 229].

Продемонструємо і кілька інших прикладів вживання «uinz» в усному мовленні: «Yinz wanna to drink somepor?» («Ви хочете випити содової?»); «Yinz will stayat home» («Ви залишитесь вдома»); «Peter and Mark! Bring me da books thatuinz left at home!» («Пітер і Марк! Принесіть мені книжки, які ви залишили вдома!»).

Важливо вказати на те, що словоформа, яка пізніше стала словом «uinz», вперше була привезена в США іммігрантами шотландського та ірландського походження. Ці переселенці переважно були нащадками протестантів з Шотландії та Англії, які оселилися в Північній Ірландії у 1610 році. До XIX ст. більшість ірландців почала говорити англійською мовою, але виявилось, що засвоїти займенники для них було досить проблематично, оскільки в ірландській мові займенник другої особи існує як в однині («tu»), так і в множині («sibh»), а в англійській – лише одна форма. У відповідь на це ірландські мовці створили різноманітні варіанти для займенника другої особи множини, в тому числі «you», «youns», «yuz», «youones». Наступні покоління англо-мовних ірландців, що мешкали в Північній

Ірландії, успадкували ці форми і привезли їх до США. На початку XVIII ст. сотні тисяч людей з Північної Ірландії переїздили в США, а друга хвиля еміграції, головним чином з південніших графств Ірландії, мала місце у 1840-х і 1850-х роках у зв'язку з голодом, викликаним неврожаєм картоплі. Друга хвиля сприяла активному поширенню форм множини займенника другої особи. При цьому на сьогодні форма «u'all» (похідне від «youall» – ви всі) використовується по всій південній частині Сполучених Штатів. Інші форми популярні в місцях, де облаштувалися шотландські та ірландські переселенці. Здебільшого займенник другої особи множини наразі пишеться як «uinz» в Пітсбурзі і є скороченням від «youones» – ви, вас. Повна форма «youones», яка навіть часто пишеться як «you'uns», використовується не лише в Пітсбурзі, а й в Аппалачах, де її вимова дійсно більше схожа на [yuənz] («you'unz») [2, с. 20–26].

Форма «you'uns» з'явилась у районі Пітсбурга з початку XVIII ст., але її продовжували вживати і в Аппалачах. Однак більшість мешканців Пітсбурга вважають, що «uinz» є унікальним словом, що існує лише в районі Пітсбурга. Вони не знають, що форми «uinz» та «you'uns» пов'язані завдяки складним лінгвістичним та історичним процесам. Це пояснюється кількома факторами. По-перше, вимова форми змінюється з [yuənz] («you'unz») на [jonz] («yunz»), а потім – на [jinz] («yinz»). Цікаво, що ця зміна триває і досі, а мовці сперечаються та наводять різноманітні аргументи на користь одного з варіантів. По-друге, відображаючи фонетичні зміни, змінюється і написання слова. Оскільки слово «uinz» є нестандартним діалектизмом і не фіксується в офіційних словниках, люди були вільні писати його різними способами. Написання слова «uinz» є популярною темою для обговорення в Пітсбурзі. Пропонуються різні варіанти, такі як «yunz», «yins», «you'uns», «youns» або «younz». Люди схильні вважати, що існує правильне написання, але вони не впевнені, яким воно має бути, і пояснюють мінливість у правописі цього слова (яку можна легко спостерігати) мінливістю його вимови. Інші мовці дотримуються думки, що слово повинно писатися так само, як вимовляється [1, с. 231].

Проведений у квітні 2011 року дослідником Барбарою Джонстоун пошук за допомогою пошукової системи Google засвідчив, що «uinz» є найчастіше вживаним словом для



позначення займенника другої особи множини. Барбара Джонстоун шукала поєднання слів «yinz», «yunz», «younz», «you'uns» зі словом Pittsburgh. Результати даного пошуку зображено на рис. 1. Очевидним є той факт, що з усього розмаїття лексем найчастіше зустрічається найсучасніший варіант, а найрідше – застаріла форма. Крім того, дослідження демонструє, що написання стає більш «фонетичним», воно все більше і більше базується на тому, як звучить слово, а не на його походженні. Слово «younz» зберігає слід того, що його частиною колись було you, але пишеться інакше, ніж звучить [uns]. «Yunz» та «yinz» вже втратили цей історичний слід, і їх написання є цілком «фонетичним» [1, с. 232].

Варіативність мовлення мешканців Пітсбурга досить просто продемонструвати на прикладі лексеми «yinz», оскільки особисті займенники використовуються в розмовах та листуванні, при цьому вони відображають і підсилюють відмінності між категоріями людей, які можуть легко спровокувати суперечки. Англійські особисті займенники мають спірну історію становлення через соціальні значення, які вони втілюють. Саме завдяки соціальним значенням займенник «yinz» перетворився з неозначеного та непримітного слова на справжній символ міста Пітсбург. По-перше, зауважимо, що в соціумі є досить поширеними ідеологічні схеми про те, як говорити краще і в якому випадку мова звучатиме гірше. У Пітсбурзі вживання займенника «you» зазвичай розглядалося як «кращий спосіб мовлення», а «yinz» – відповідно, як гірший. По-друге, «yinz» чітко асоціюється з робочим класом через щоденний досвід мешканців міста і вважається особливістю мови саме робочого класу. Такі матеріали,

як «Yappin' Yinzers» (назва серії плюшевих ляльок, які уособлюють мовні та соціальні стереотипи Пітсбурга), є тому підтвердженням. Chipped Ham Sam є однією з цих ляльок. Її назва походить від діалектизму «chippedham» – дуже тонко нарізана шинка – та імені Sam (Сем). Ця лялька «вимовляє» слово «yinz», що виглядає як цілковитий стереотип робочого класу. І по-третє, «yinz» асоціюється не лише з «неправильністю» мови і робочим класом, – цей займенник пов'язаний із географічною місцевістю і, можливо, є її найбільш знаковою лінгвістичною рисою. Такий географічний зв'язок стає помітним через те, що багато колишніх мешканців Пітсбурга виїхали з міста у 1970-х-1980-х роках, коли закрилася більшість металургійних заводів, і зараз живуть у тих місцях, де використовують іншу форму – «y'all», однак продовжують вживати звичний для них займенник «yinz» [1, с. 236].

Вживання лексеми «yinz» у мовленні мешканців Пітсбурга сьогодні додатково переосмислюється. Разом з її використанням як особового займенника тепер «yinz» можна використовувати і як прикметник, префікс або суфікс. У цих значеннях «yinz» означає «пйтсбургський» або «типовий для Пітсбурга». Наприклад, назва експозиції «Yinz Play» у Дитячому музеї Пітсбурга, яка проходила у 2010 році, зовсім не означала імперативу «Гей, ви, грайтесь!». Вона сприймалась як шанс дізнатись більше про місто, «yinz» виконував роль прикметника, який характеризував іменник «play» – гра, п'еса. Таким чином, назву виставки доцільно інтерпретувати як «Ваша гра», «Пйтсбургська гра», «Пйтсбургська п'еса». Цікаво, що експозиція включала в себе частину під назвою «Пйтсбургська ілю-

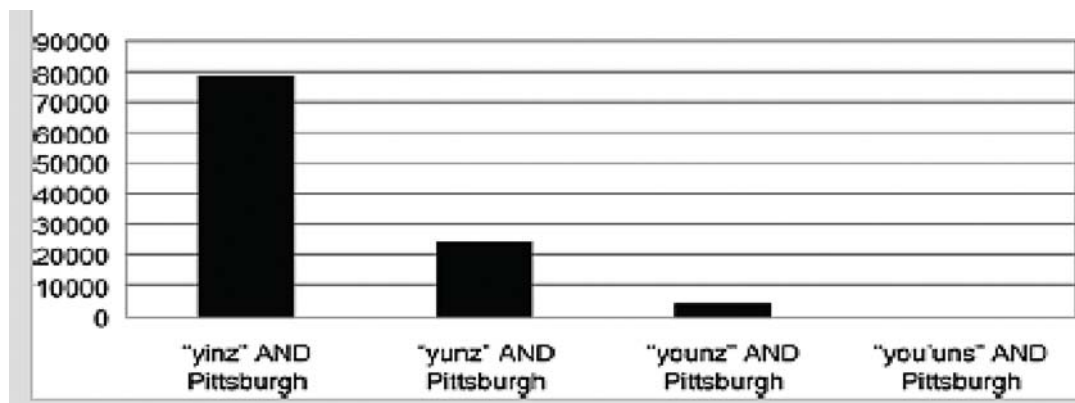


Рис. 1. Варіанти написання займенника другої особи множини знайдені за допомогою Google Search

стрована гра слів», де юні відвідувачі могли вимовляти популярні пітсбургські фрази вустами таких відомих людей, як Трой Пола-малу (зірка футболу, гравець футбольної команди «Стіллерс») та Містер Роджерс (ведучий популярного шоу для дітей) [3].

«Yinz» використовується і як частина назви популярної іграшки – «Yinz Teddy Bear» – плюшевого ведмедика, вдягненого у форму фаната футбольної команди «Стіл-лерс». Слово «yinz» з'являється і у назвах творів мистецтва. Так, фотограф Девід Кент у 2009 році створив фотографію під назвою «Звичайне задоволення», на якій зображений моторний човен, що пропливає під мостом на річці Мононгієла. Пасажири човна – це дві молоді жінки в бікіні та чоловік без сорочки старшого віку. Усі вони виглядають розслабленими та задоволеними. Пізніше своє-рідним ярликом для цього фото стала назва «Yinzfloat». Вживання слова «yinz» у даному випадку підкреслює типовість такого відпочинку для мешканців Пітсбурга [1, с. 235].

Як префікс або суфікс «yinz» використовується для створення іменників типу «Yinzburgh» (назва виставки в Науковому центрі Карнегі, що складається з фотографій пересічних мешканців Пітсбурга, які займаються своєю діяльністю. Фото мають на меті змусити відвідувачів замислитись над історією своєї родини, історією промисловості) або YinzPitt і YinzSports (веб-сайти, присвячені Пітсбургу).

Інтерес становить і варіативність вживання іншої лексеми, яка походить від «yinz» – «yinzer». Фактично «yinzer» означає «типовий мешканець Пітсбурга». Це слово може вживатися з любов'ю, або, навпаки, – зневажливо (залежно від того, хто і про кого говорить), однак воно все частіше використовується як вимога до локальності, тобто для позначення походження певної особи з Пітсбурга. У 2003-2004 роках Барбара Джонстоун провела інтерв'ю, в яких запитувала мешканців Пітсбурга, чи знайомі вони зі словом «yinzer». Виявилось, що люди старшого віку не розпізнавали цю лексему, тоді як молодші респонденти знали дане слово. Окрім того, «Словник «пітсбургізмів» Маккула», виданий у 1982 році, не фіксує значення слова «yinzer», не зустрічається воно і в друкованих ЗМІ у період з 1997 року по 2000 рік. Проте з 2000 року «yinzer» стає все більш помітною лексемою і в 2012 році з'являється в «Словнику регіональної англійської мови» [1, с. 236].

У 2016 році вживання слова «yinzer» нікого не дивує, і в усному мешканців Пітсбурга можна часто почути: «Iamarealyinzer» («Я – справжній житель Пітсбурга»), «Hey, yinzers! What'sup!» («Привіт, мешканці Пітсбурга! Як справи?»); «Yinzersaremyfamily» («Жителі Пітсбурга – моя родина»).

У липні 2012 року професор Джонстоун знову звернулася до пошукової системи Google, яка запропонувала 223,000 результатів пошуку для слова «yinzer». Переважно це були фотографії з тегами чоловіків-любителів спорту або, інколи, – п'яних чоловіків. Зустрічалися навіть назви магазинів. Наприклад, магазин під назвою «Yinzer» продає футболки та футбольні і місцеві сувеніри для вболівальників. Лескема «Yinzer» є і частиною назви сайту Yinzerparty.com, на якому розміщені фото «вуличного стилю» та нічного життя Пітсбурга і Портленда. Сама назва сайту підштовхує читачів до думки, що блогер – із Пітсбурга, а не з Портленда. Разом із цим термін «yinzer» використовується в багатьох контекстах, які не пов'язані зі спортом і вечірками, інколи він просто означає «Пітсбург». «The New Yinzer» – літературний журнал, заснований на початку 2000-х років (назва походить від аналогії до назви іншого відомого літературного журналу – «The New Yorker») [1, с. 237].

Так само як і «yinz», лексема «yinzer» вже встигла стати продуктивною морфемою в таких словах словах, як «Yinzercation» (блог про державні школи Пітсбурга) або «Yinzermakover» – доменне ім'я сайту інтернет-конкурсу, проведеного в 2008 році, присвяченого модним катастрофам року. Його слоган виглядав так: «Pittsburgh's Biggest Fashion Disaster: What Yinz Shouldn't Wear» – «Найбільші модні катастрофи Пітсбурга: що ви не повинні вдягати?» [1, с. 237].

Можна стверджувати, що варіативність вживання лексем «yinz» та «yinzer» зумовлена їх соціальним змістом. Зв'язки між «yinz» і його соціальними смислами втілюються у видах діяльності мешканців Пітсбурга: в розмовах, у ЗМІ, в низці сувенірів, що виготовляються та продаються в місті. Все це покликане підкреслити зв'язок «yinz» із місцевою ідентичністю різними способами. Так, наприклад, за допомогою малюнку на футболці, на якому зображений горизонт Пітсбурга і над ним слово «yinz», сувенірної наклейки на моторолері, яка в подібних випадках позначає місто, однак замість назви міста на ній зображене слово «yinz», що повинно означати «Піт-



сбург», напису на виході з кафе «The Subway Sandwich» в аеропорту Пітсбурга, на якому висловлена вдячність «yinz», тобто «вам, клієнтам», за відвідування. Соціальні практики варіативності використання «yinz», шляхом реалізації яких лексема «yinz» стала емблемою міста та робочого класу, були сформовані фізичною географією району. У XXI ст. лексема «yinz» – це особовий займенник другої особи множини, суфікс або префікс, а також іменник або прикметник. «Yinz» звучить некоректно, однак сьогодні це цілком пітсбургське слово. Різними категоріями населення міста воно сприймається по-різному, залежно від часу, соціального і фізичного простору, в якому знаходиться людина, та доступності інших значень слова [1, с. 238].

Минулі значення слова «yinz» іноді простежуються через новіші значення: «yinz» звучить як слово, що використовується робочим класом, тому що вимовляється неправильно, але воно звучить по-пітсбургськи. Інколи лексема «yinz» виступає як своєрідне вікно в минуле, оскільки її новіші значення розщеплюються на більш давні. Для деяких людей новий соціальний зміст лексеми замінює старі значення. Наприклад, студент з іншого штату використовує слово «yinz» для того, щоб вписатися в загальну атмосферу, сидячи зі своїм другом у барі. Він не має жодного уявлення про соціальний резонанс даного слова, в той час як його друг, місцевий житель, може сприйняти це як натяк на неосвіченість мешканців Пітсбурга в минулому [1, с. 239].

Подібна ситуація відбувається і з лексемою «yinzger», на варіативність вживання якої теж вплинула поява певних нових соціальних значень. Наприклад, користувач Інтернету – геймер, який називає себе «Yinzger Slayer» –

«Той, хто нищить або вбиває yinzger (фактично – носіїв пітсбургського діалекту)» – мотивує свій нік тим, що він ненавидить тупість та неосвіченість людей, які регулярно виставляють себе напоказ у Пітсбурзі. Про інші значення слова «yinzger» геймеру нічого не відомо, тобто він використовує дану лексему виключно для позначення неосвічених осіб із недостатнім рівнем інтелекту. Наведемо і зворотний приклад вживання «yinzger». Пітсбургський ювелір Шарон Мессей, яка виготовляє ювелірні прикраси у вигляді написів специфічних пітсбургських слів, сприймає слово «yinzger» у такому значенні: «той, хто пишається пітсбургським походженням і пишається бути yinzger («пітсбургцем»)» [4].

**Висновки.** Варіативність мовлення мешканців міста Пітсбург відіграє важливу роль в їх соціальному житті та повсякденному спілкуванні. Специфіка вживання окремих лексем, на які впливає вік, стать, соціальний статус та походження мовців, часом стає причиною розбіжностей та суперечностей, проте в XXI ст. вона залишається індикатором культурної та мовної унікальності міста.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Johnstone B. Speaking Pittsburghese: The Story of a Dialect / B. Johnstone. – Oxford : Oxford University Press, 2013.
2. Montgomery M. The structuralist or yofy'all, youallandyou'uns / M. Montgomery // Southern journal of linguistics. – 2002. – № 26.
3. Chapman J. «Yinzplay» : It'sjust 'Burghthing / J. Chapman // Postgazette. – January 29, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.postgazette.com/stories/sectionfront/life/yinzplayitsjustburghthing231029/#ixzz1zwVPY3Ys>.
4. Marssey S. Jewelryforher / S. Marssey // July 9, 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jewelrynat.com>.